

Sociaal en vitaal, op eigen kracht

Inhoud

Sociale structuurvisie

1.	Aanleiding en doel sociale structuurvisie	pag. 6/7
2.	De stappen in het proces	pag. 8
3.	De kernopgaven	pag. 9/10
4.	Kernopgave 1: bedrijfsleven en onderwijs sluiten op elkaar aan	pag. 11/12
5.	Kernopgave 2: mensen doen mee	pag. 13/14
6.	Kernopgave 3: versterken ondersteuning vrijwillige inzet en informele zorg	pag. 15/16
7.	Kernopgave 4: herstructurering voorzieningenniveau	pag. 17/19
8.	Kernopgave 5: de economische waarde platteland benutten	pag. 20/22
9.	Kernopgave 6: meer samenwerking tussen woonsector en het sociale domein	pag. 23/24
10.	Focus: prioritering van de opgaven	pag. 25
11.	Hoe nu verder?	pag. 26

Voorwoord

Het is een feit; de gemeente Noordoostpolder heeft een sociale structuurvisie! Het hebben van een dergelijke visie is niet uniek maar de strekking en reikwijdte van deze visie is wel uniek.

In 2012 vierden we 50 jaar gemeente Noordoostpolder en 70 jaar droog. Een gemeente die vorm en inhoud heeft gekregen door inzet van onze pioniers en de vele mensen die daarna in deze gemeente zijn komen wonen. Nu 50 jaar later is deze enorme betrokkenheid van onze inwoners bij de gemeente nog steeds aanwezig. Dat willen we behouden en dat hebben we nodig voor de toekomst!

Een sociale structuurvisie met de titel "sociaal en vitaal" op eigen kracht. Op eigen kracht omdat we in gesprekken met maatschappelijke organisaties, ondernemers, verenigingen van dorpsbelang en de wijkplatforms hebben gemerkt dat er sprake is van heel veel eigen initiatief, zelforganiserend vermogen. Op deze kwaliteiten is de contourennotitie uitgewerkt naar een sociale structuurvisie.

Sociaal en vitaal blijven in de toekomst, vraagt om het maken van keuzes, vanwege schaarse middelen, maar ook vanuit het oogpunt dat de gemeente een krachtige samenleving is, waar men er voor elkaar is als het nodig is.

De gemeente wil aansluiten bij wat inwoners nodig hebben om die sociale en vitale samenleving te kunnen blijven. De gemeente richt zich op het behoud en verbetering van de kwaliteit.

Ondernemerschap, zelforganisatie en het aangaan van nieuwe allianties zijn belangrijke kernkwaliteiten die de gemeente stimuleert en faciliteert in het belang van een toekomstbestendige samenleving.

De samenleving? Dat zijn wij!

Wethouder,
Hennie Bogaards

Aanleiding en doel sociale structuurvisie

Aanleiding

Sturen op versterking van het leefklimaat

In het collegeprogramma, programma 2, sociale leefbaarheid wordt aangegeven dat er verschillen zichtbaar zijn tussen buurten, wijken en dorpen als het om het leefklimaat gaat. Tegelijkertijd is Noordoostpolder een sociale gemeente: er is sprake van een groot zelforganiserend vermogen, als vrijwilliger zet men de schouders eronder om een bloeiend verenigingsleven in stand te houden. Binnen het maatschappelijk middenveld is sprake van 'ons kent ons'. Dat zijn belangrijke sociale kwaliteiten die we als gemeente willen koesteren en ondersteunen daar waar nodig is. Noordoostpolder wil een aantrekkelijke woongemeente zijn, waar mensen zich thuis voelen en waar iedereen meedoet, iedereen participeert. Ook in de toekomst. Om hierop te kunnen sturen is behoefte aan een sociale structuurvisie.

Er vinden zoveel ontwikkelingen plaats, die van invloed zijn op de sociale conditie, dat we nu even pas op de plaats maken om voor de komende 15 jaar een richting te bepalen, een koers uit te zetten waarbij de sociale kwaliteit zodanig wordt versterkt, dat ze over 15 jaar nog net zo goed is, of misschien wel beter dan nu.

Contourennotitie als tussenstap naar sociale structuurvisie

De raad heeft eind april de contourennotitie 'vitaal en sociaal Noordoostpolder' vastgesteld. Doel van deze contourennotitie is om in grote lijnen aan te geven welke kernopgaven er liggen voor de gemeente Noordoostpolder om ook in de toekomst vitaal en sociaal te blijven.

Gespreksagenda maatschappelijke partners

De contourennotitie is gebruikt als gespreksagenda in de bijeenkomsten met maatschappelijke partners, ondernemers, verenigingen van dorpsbelang en wijkplatforms. Ook het burgerpanel is ingeschakeld om een bijdrage te leveren. De gesprekken en de uitkomsten van het burgerpanel leiden tot de invulling van een sociale structuurvisie.

Doel

Vitaliteit en veerkracht behouden en versterken

Een sociaal en vitaal Noordoostpolder = een duurzaam Noordoostpolder. Een sociale structuurvisie geeft richting hoe om te gaan met de dynamiek, trends en ontwikkelingen, zodanig dat je de vitaliteit en leefbaarheid binnen de gemeente en de afzonderlijke kernen behoudt of stimuleert. Het gaat er hierbij om dat inwoners zich er thuis voelen, dat ze er goed kunnen wonen, werken en recreëren en hun vrije tijd doorbrengen en dat er een levensvatbaar voorzieningenniveau is.

Of mensen zich ook daadwerkelijk thuisvoelen hangt mede af van de strategische keuzes die de gemeente maakt ten aanzien van de thema's als participatie van inwoners, behoud van voorzieningen, zorg voor kwetsbare bewoners, samenhang tussen fysieke, economische en sociale krachten, struikelblokken en kansen.

De sociale structuurvisie geeft richting. De gemeente zet met de sociale structuurvisie duidelijke ambities en doelen neer. Dit vraagt om verbinding tussen opgaven en partijen. Dit vraagt om verbinding van mensen, dingen samen doen om iets voor elkaar te krijgen. Samen sociaal en vitaal!

Cultuurverandering nodig

De veranderde context, reeds geschetst in de contourennotitie, vraagt om een nieuwe houding en rolopvatting van de gemeente. Van een op uitvoering en groei gerichte organisatie, waarbij planning en control belangrijke sturingsinstrumenten zijn, naar een vraaggestuurde organisatie met een differentiatie in rollen afhankelijk van het onderwerp en een organisatie, die op behoud en/of kwaliteitsverbetering van het bestaande is gericht.

De centrale en richtinggevende vraag ambtelijk en bestuurlijk is: wat wil de inwoner van Noordoostpolder? De inwoner als bewoner, ondernemer, scholier, recreant, zorgbehoevende etc. Welke taak heeft de gemeente hierin? Of: heeft de gemeente wel een rol?

Integraal gebiedsgericht werken: eerste stap

De afgelopen jaren is de integrale wijk- en dorpsaanpak geïntroduceerd. Gebiedsteams zijn geformeerd om op behoeften vanuit buurten en wijken te kunnen inspelen. De concrete vraag van de inwoner staat hierbij centraal. In deze teams zijn professionals (frontlijnwerkers) operationeel vanuit diverse disciplines. Politie, welzijn, de gemeente en de woningcorporatie zijn hierin partners.

Meer vraaggestuurd

In de vraaggestuurde organisatie wordt een steeds groter beroep gedaan op frontlijnwerkers, ook frontlijnwerkers in de zorg. Het gaat hierbij niet meer alleen om het gebiedsspecifiek maken, maar ook om het prioriteren en activeren van mensen. Wat het prioriteren betreft, denkt de gemeente na over het feit dat niet de opgaven vanuit de overheid, maar de urgenties van de samenleving leidend moeten worden. Coalities van inwoners en maatschappelijke organisaties bepalen in de toekomst steeds meer de maatschappelijke agenda. En wat het activeren betreft, stelt de gemeente dat de overheid niet meer alles kan en moet doen, maar dat veel van de urgente opgaven beter in handen zijn bij de bewoners en ondernemers zelf. Van de frontlijnwerkers wordt verwacht dit actief burgerschap te stimuleren en zonodig hulpstructuren aan te bieden. Deels vanuit een budgettaire achtergrond, maar vooral vanuit het geloof in de (innovatie-, organisatie- en mobilisatie) kracht van de samenleving.

Creativiteit en innovatie

Bij vraaggericht werken hoort maatwerk, vaak ook samenhang in analyse en aanpak en duidelijkheid. Hoe voldoet de gemeente, met of zonder anderen, aan de vraag van inwoners en organisaties? Hoe gaat de gemeente om met initiatieven van inwoners en organisaties? Standaardprotocollen, sturing op inhoudelijke activiteiten, en een organisatie ingericht op toetsing en controle slaat de creativiteit en het innovatief vermogen dood. Andere vormen van sturing zijn nodig om creativiteit en innovatie de ruimte te geven. Op afstand sturen op resultaat, aangeven van grenzen van wat kan en wat niet kan, experimenteeruimte bieden, het zijn andere sturingsvormen die leiden tot nieuwe ideeën, creatieve oplossingen, experimenten en nieuwe allianties.

Inbedding binnen de gemeentelijke organisatie

De kernopgaven worden opgepakt in de diverse teams binnen de eenheid ontwikkeling. In de teams worden de kernopgaven voor de diverse beleidsterreinen uitgewerkt. In de programmabegroting worden deze uitwerkte programma's per kernopgave opgenomen.

De stappen in het proces

Inleiding

Het proces dat heeft geleid tot deze structuurvisie was intensief en integraal van aanpak. Zowel binnen het gemeentehuis als daarbuiten hebben mensen meegedacht over de invulling van de kernopgaven.

Het intern proces

Documentenanalyse en cijfers

Er heeft een analyse plaatsgevonden van relevante documenten en cijfers van de diverse beleidsterreinen. Hieruit zijn onder andere de eerste dorps- en wijkscans ontstaan.

Werkateliers

Beleidsmedewerkers en de gebiedsregisseurs hebben in een aantal werkateliers de ontwikkelingen geschetst binnen hun vakgebieden, hun droom verwoord en aangegeven wat er nodig is om Noordoostpolder sociaal en vitaal te houden in de toekomst.

Themabijeenkomsten

Het college van burgemeester en wethouders heeft in een themabijeenkomst haar gedachten hierover laten gaan. In de raad is tweemaal een themabijeenkomst georganiseerd, eenmaal om de voortgang te bespreken en eenmaal om te vragen om prioritering binnen de kernopgaven.

Contourennotitie

Uit alle bijdragen is de contourennotitie ontstaan. Een notitie op hoofdlijnen waarin een aanzet is gedaan de kernopgaven te formuleren voor de komende jaren.

Het extern proces

Bijeenkomst maatschappelijke partners en ondernemers

Op 23 mei zijn zo'n 60 mensen uit het maatschappelijk middenveld en het bedrijfsleven om met elkaar te praten over een sociaal en vitaal Noordoostpolder in 2025. De kernopgaven waren de gespreksagenda. Vertegenwoordigers vanuit het bedrijfsleven, het onderwijs, de zorg, de culturele instellingen, de kerken, de huisartsen, recreatie en natuurbehoud en de woningcorporatie hebben hun ideeën ingebracht. De opbrengsten zijn verwerkt in de nota. Concrete voorstellen worden meegenomen in de diverse beleidsonderdelen.

Bijeenkomsten dorpen en wijken

Er zijn 3 bijeenkomsten geweest waarin de wijkplatforms en de verenigingen van dorpsbelang hun ideeën over de toekomst hebben verwoord. De kernopgaven vormden de leidraad. Mensen hebben enthousiast meegewerkt tijdens de avonden en ideeën aangereikt.

Het burgerpanel

Ongeveer 650 panelleden hebben gereageerd op de vragen. Twee derde van de panelleden vindt het meenemen van leefbaarheid bij woningbouw- en herstructureringsplannen de belangrijkste kernopgave. Onderwijs en bedrijfsleven verbinden en mensen laten meedoen worden door ongeveer een derde van de panelleden genoemd. Ook zijn er vragen gesteld over de specifieke kernopgaven. Bij kernopgave 6 (wonen en leefbaarheid) is bijvoorbeeld geïnformeerd naar het belang van diverse leefbaarheidsaspecten. Bij andere kernopgaven is gevraagd naar de invulling van de rol van de gemeente. Bij weer een andere kernopgave is gevraagd om de bevestiging voor de uitvoering van een beleidsrichting. De antwoorden op deze vragen geven richting in de uitwerking van de kernopgaven. Diverse concrete antwoorden worden ook meegenomen in de verdere uitwerking van visies en plannen.

Hoe om te gaan met de reacties van het burgerpanel

Per kernopgave zijn naast algemene ook specifieke vragen gesteld. Zoals bv. welke rol heeft de gemeente als iemand geen werk heeft. Moet de gemeente ondersteunen, stimuleren, niets doen of verzorgen. Op deze vraag heeft 87% aangegeven dat ondersteund of gestimuleerd moet worden dat iemand werk vindt. Dit betekent dat de gemeente een rol heeft om deze persoon aan werk te helpen. 69% van de respondenten is bereid een tegenprestatie te leveren als ze een uitkering of andere financiële bijdrage van de gemeente zouden ontvangen. Dat betekent voor de gemeente dat zij bepaalde groepen in de samenleving ondersteunt, maar dat een tegenprestatie gevraagd mag worden. Dit wordt verder uitgewerkt in de beleidsonderdelen van de Wet maatschappelijke ondersteuning en de Wet werken naar vermogen. Voor de sociale structuurvisie wordt hieruit gedestilleerd dat mensen in bepaalde omstandigheden ondersteund moeten worden, maar dat daar ook een tegenprestatie voor mag worden gevraagd. Voor wat betreft de vraag over de rol van de gemeente met betrekking tot vrijwilligerswerk, geeft 56% aan dat de gemeente moet stimuleren. 27% van de vrijwilligers geeft aan dat de gemeente een ondersteunende rol moet hebben. Dat betekent dat goed afgestemd moet worden met de specifieke vrijwilligersgroepen wat er concreet nodig is. Het gaat om ongeveer een kwart van de vrijwilligers die hieraan behoefte heeft. Bij de vraag over voorzieningen centraal op één plek in wijk of dorp geeft 56% aan het hiermee eens te zijn. 19% is het oneens en 25% is neutraal. De reacties op deze stelling geven aan dat de gemeente deze kernopgave verder op deze wijze kan gaan invullen.

De kernopgaven

Inleiding

Op basis van de schets van trends, demografische ontwikkelingen en de foto van de kwaliteit zijn in de contourennotitie een aantal urgenties benoemd waaraan gewerkt moet worden om een sociaal en vitaal Noordoostpolder te behouden in de toekomst. Er zijn kernopgaven geformuleerd die bijdragen aan een toekomstbestendig Noordoostpolder.

De volgende zes kernopgaven hebben prioriteit gekregen:

- Onderwijs en bedrijfsleven sluiten op elkaar aan;
- Mensen doen mee;
- Versterken ondersteuning vrijwillige inzet, informele zorg en mantelzorg;
- Herstructureren van het voorzieningenniveau
- Economische waarde van het platteland benutten
- Meer samenwerking tussen wonen en het sociale domein

Deze kernopgaven zijn in alle bijeenkomsten voorgelegd. Alle deelnemers herkennen de kernopgaven en onderschrijven ze. Dat betekent dat deze opgaven binnen deze sociale structuurvisie een nadere uitwerking krijgen. In dit hoofdstuk wordt dieper ingegaan op de cultuurverandering die wordt ingezet om de sociale en vitale samenleving te behouden en te versterken. Vanuit deze visie worden de kernopgaven stuk voor stuk ingevuld. Ook wordt de samenhang tussen de verschillende kernopgaven besproken.

De rol van de gemeente

De terugtrekkende gemeente

De rol van de gemeente verschuift. Er moet volop bezuinigd worden, de gemeente moet terugtreden. Deze ontwikkeling biedt allerlei kansen om opnieuw te kijken naar de rollen van de gemeente, de partners en haar inwoners. De terugtrekkende beweging van de gemeente geeft ruimte aan maatschappelijke organisaties en inwoners om nieuwe vormen van samenwerking aan te gaan, nieuwe coalitievormen te onderzoeken, waarbij de inwoner steeds meer aan het stuur zit en bepaalt wat er gebeurt. Niet de gemeente, niet de markt, maar de kleine lokale gemeenschap, de wijk, de buurt is het speelveld waar actie plaatsvindt. Om de kanteling, het omdenken van organisaties naar de behoeften van inwoners in wijken en buurten tot een succes te maken is het nodig dat alle organisaties meedoen.

De gemeente stuurt in de toekomst steeds meer op een samenhangend, coherent aanbod van de maatschappelijke organisaties en zoekt naar aansluiting op de eigen kracht van inwoners. Daarbij maakt de gemeente een

terugtrekkende beweging uit de uitvoering en zullen de frontlijnwerkers (gebiedsregisseurs, opbouwwerk, de politie, gezondheidszorg) aangestuurd vanuit maatschappelijke organisaties een steeds centralere rol hebben. Dat ontslaat de gemeente niet van de plicht ook stimulerend, initiërend en regisserend rol te kiezen.

Eigen kracht inwoners

De eerste opgave de komende jaren is het beter aansluiten bij het zelforganiserend vermogen van de inwoners, zowel individueel als collectief. Zij dragen niet alleen voor hun eigen leven verantwoordelijkheid, maar vaak ook voor dat van anderen en voor de kwaliteit van de samenleving. Ze doen dat nu ook feitelijk, alleen hebben we daar weinig zicht op en komen we met eigen plannen. Hoe komen we erachter waar en hoe we meer moeten aansluiten? Dat is een kwestie van rondlopen, gesprekken met inwoners aangaan, ook achter de voordeur. Beginnen met wat nodig is!

Maatschappelijke partners en ondernemerschap

Van de gesubsidieerde instellingen wordt steeds meer gevraagd direct aan te sluiten bij de vraag en de behoeften in de wijken en dorpen. De focus is nu nog gericht op de gemeente die subsidies verstrekt. De gemeente is nu nog een opdrachtgever die stuurt in de uitvoering en 'activiteiten' inkoopt. De gemeente zal in de toekomst de gesubsidieerde instellingen steeds meer vragen de focus te verleggen naar de inwoners en vandaaruit legitimiteit te zoeken voor het uitvoeren van bepaalde activiteiten. Dat betekent dat steeds meer samenwerking gezocht moet worden met groepen inwoners die een gezamenlijk doel hebben om de kwaliteit in hun leefomgeving te verbeteren. Gesubsidieerde instellingen zijn daardoor eerder maatschappelijk partners van de gemeente dan uitvoerders. Zij signaleren de behoeften van inwoners en spelen hierop in. Een vervolgstap in deze wijze van denken is dat de financiering in de toekomst niet meer vanuit de gemeente naar de maatschappelijk partners verloopt, maar dat inwoners de diensten afnemen en betalen. Zij organiseren zich in netwerken/coalities/coöperaties of worden lid of aandeelhouder bij de maatschappelijke partners. Deze omslag vraagt ondernemerschap van de maatschappelijk partners, een flexibel inspelen op de behoeften, het aanvoelen van wat er nodig is. Het vraagt ook om een flexibele opstelling van de gemeente. De gemeente moet experimenteerterruimte bieden zodat gesubsidieerde instellingen deze omslag naar maatschappelijk partnerschap kunnen maken.

Bij deze nieuwe rol van de maatschappelijke partners past vanuit de gemeente een rol op afstand, de gemeente houdt toezicht en meet de maatschappelijke effecten van de inzet. Zij stimuleert steeds meer het ontstaan van nieuwe verbindingen tussen inwoners en maatschappelijke partners ten behoeve van de behoeftenvraag van inwoners. Zij geeft hierbij nadrukkelijk de grenzen aan en toetst aan het algemeen belang.

Samenhang in de kernopgaven

Leefbaarheid

Bijna iedere kernopgave heeft te maken met de invulling van leefbaarheid, leefbaarheid in de wijk en het dorp. Hoe zorgen we dat de leefbaarheid behouden blijft en op sommige plekken verbeterd wordt. Wie heeft hierin een rol? Bij wie ligt de verantwoordelijkheid om hier invulling aan te geven? De rollen van de gemeente en haar maatschappelijke partners zijn geschetst. De vertaling hiervan naar de specifieke kernopgaven wordt gemaakt.

Verbinden

In alle kernopgaven staat 'verbinden' centraal. Het verbinden van onderwijspartners aan het bedrijfsleven, het verbinden van mensen in hun eigen omgeving om mee te blijven doen evt. met ondersteuning van vrijwilligers en maatschappelijke partners, het verbinden van ruimtelijke en economische mogelijkheden aan de kenmerken van het platteland, het verbinden van wonen in zowel fysiek als sociaal opzicht. Verbinden is het centrale thema binnen de sociale structuurvisie.

Cijfermatige gegevens en feiten

De inzet van de gemeente wordt steeds meer gebaseerd op trendrapportages, cijfermatige en feitelijke gegevens die binnen de kernopgaven voor handen zijn (wijk- en dorpsscan).

Kernopgave 1: onderwijs en bedrijfsleven sluiten op elkaar aan

Inleiding

Om mee te kunnen draaien in onze kenniseconomie is het belangrijk dat mensen goed zijn opgeleid én hun kennis en vaardigheden voortdurend ontwikkelen. Ieder mens leert zijn hele leven. Het concept 'een leven lang leren' biedt ruimte voor de persoonlijke ontwikkeling van mensen in alle levensfasen. De gemeente stimuleert deze ontwikkeling. Daarom vraagt een specifieke urgentie om een nadere uitwerking in deze kernopgave.

Urgentie: aansluiting tussen onderwijs en bedrijfsleven is onvoldoende

Het aandeel niet opgevulde vacatures is hoog in vergelijking met andere Flevolands gemeenten, terwijl er ook werkzoekenden zijn. Mensen met een hbo-opleiding of hoger vinden hier moeilijk werk en langzaam maar zeker wordt zichtbaar dat ook mbo'ers steeds moeilijker een baan kunnen vinden in Noordoostpolder.

Diversiteit in arbeid

Een sterke economische structuur, dat wil zeggen bedrijven met concurrentiekracht en in verschillende segmenten, is de basis voor een vitale samenleving.

Kwaliteit van arbeid

Niet de hoeveelheid, maar de kwaliteit van de arbeid is een belangrijke concurrentiefactor in een globaliserende wereld. De kwaliteit van het arbeidsaanbod wordt beïnvloed door het te verwachten opleidingsniveau en de diversiteit in het onderwijs. De kwaliteit van arbeid wordt verhoogd door innovatie en onderzoek.

Diversiteit in onderwijsprogramma's

Om diversiteit binnen het onderwijs te kunnen realiseren is er afstemming met werkgevers nodig en moet ingespeeld worden op nieuwe ontwikkelingen in de markt.

Doel

1. Vergroten van de werkgelegenheid;
2. Divers aanbod van werkgelegenheid;
3. Divers aanbod onderwijsprogramma's.

Rol van de gemeente

Gemeente als stimulator en verbinder

De gemeente heeft een stimulerende rol als het gaat om het invullen van het concept 'een leven lang leren'. Om de doelen te realiseren hebben werkgevers en het onderwijs een leidende rol. De gemeente is partner van zowel het onderwijs als het bedrijfsleven en heeft er belang bij dat haar inwoners de mogelijkheden hebben tot vorming en scholing en toetreden tot de arbeidsmarkt. Vanuit dit perspectief vindt zij het belangrijk stimulator en verbinder te zijn. Zij neemt het initiatief om aan de

urgentie invulling te geven. Daarnaast heeft zij een voorwaardelijke taak als het gaat om het terugbrengen van het aantal schoolverlaters.

Sociaal-Economische visie

Vanuit de gemeente zijn binnen de eenheid ontwikkeling diverse disciplines betrokken bij het onderwijs: het gaat om leerplicht, jeugd, onderwijshuis-vesting, werk en inkomen, ruimte. Bij het bedrijfsleven zijn ook diverse disciplines betrokken: het gaat om ruimte, economie, acquisitie, grondbedrijf, vergunningen. Om de aansluiting te kunnen realiseren, is een goed samenspel noodzakelijk. Het vergt intern afstemming en een gedeelde visie. De gemeente ontwikkelt een sociaal-economische visie waarin het concept 'een leven lang leren' en de uitwerking van de kernopgave is opgenomen en de rol van de gemeente verder wordt uitgewerkt.

Rol van het onderwijs

Succes op de arbeidsmarkt vergroot aantrekkelijkheid opleiding.

Als opleidingen en kwalificaties beter aansluiten op wat de arbeidsmarkt vraagt, dan zullen meer mensen direct een baan kunnen vinden. Het onderwijsveld heeft daar belang bij. Het succes op de arbeidsmarkt vergroot de aantrekkelijkheid van een opleiding. Daarvoor is goede aansluiting bij de beroepspraktijk nodig.

Ontwikkelaar en aanbieder van divers opleidingsaanbod; gesprekspartner bedrijfsleven

De gemeente vraagt het onderwijs, met name het VO en MBO de rol op zich te nemen van ontwikkelaar en aanbieder van een groot scala aan opleidingsrichtingen aansluitend op de behoeften van jongeren in het bedrijfsleven. De gemeente vraagt van het onderwijs dat zij hierover in gesprek gaat met bedrijven en instellingen. Bedrijven en instellingen kunnen bijdragen aan de actualiteit en de inhoud van het onderwijs, leerlingen moeten stage kunnen lopen en docenten willen bijblijven op hun vakgebied. Daartoe moeten ook in de organisatie van en verantwoordelijkheid voor het onderwijs vormen gezocht worden, die deze integratie ondersteunen. Het concept 'een leven lang leren' vormt een leidraad in de ontwikkelingen.

Rol van ondernemers en instellingen

Werknemers met juiste kwalificaties: succesvol ondernemen

Bedrijven en instellingen zijn er niet primair om mensen aan het werk te helpen. Maar zij hebben er belang bij dat zij werknemers vinden met de juiste kwalificaties, waardoor zij succesvol kunnen zijn.

Uitwisselaar van informatie; creëerder van arbeid

Er wordt door de gemeente een beroep gedaan op bedrijven en instellingen om met het onderwijs in gesprek te gaan over de benodigde kwalificaties en kwaliteit en de innovaties die in de diverse branches spelen. De gemeente vraagt expliciet om het onderwijs te informeren, stageplekken te creëren en verdergaande samenwerkingsvormen te ontwikkelen, daarbij ook invulling gevend aan het concept van 'een leven lang leren'.

Hoe nu verder?

Op korte termijn:

Er wordt een sociaal-economische visie vormgegeven waarin de kernopgave wordt uitgewerkt. In het kader van de ontwikkelingen rond de totstandkoming van de Technocampus (in de volksmond)/ het Centrum voor beroepsonderwijs Noordoostpolder (werktitel) worden afspraken gemaakt over vormgeving van VMBO en MBO als het gaat over de invulling van voorwaarden om de doelstelling te concretiseren.

Op lange termijn:

De sociaal-economische visie wordt uitgewerkt in plannen op langere termijn waarbij specifiekere vragen voor het onderwijs worden geformuleerd, vanuit het concept 'een leven lang leren'. Hierbij stimuleert de gemeente de ontwikkeling van nieuwe opleidingen. Ook stimuleert de gemeente de ontwikkeling van digitale netwerken waarin onderwijs, bedrijfsleven, reïntegratie en jongeren de mogelijkheid krijgen verbindingen met elkaar te leggen.

Friese Poort ontwikkelt opleidingen voor toekomstige werknemers windpark Noordoostpolder

De vestiging Emmeloord van ROC Friese Poort heeft een breed opleidingsaanbod op het gebied van Economie, Zorg & Welzijn, Educatie en Techniek. Bij de afdeling Techniek leveren de opleidingen Mechatronica, Elektrotechniek en Werktuigbouwkunde afgestudeerden af op alle niveaus: van monteur tot middenkader technicus (bijv. werkvoorbereider, tekenaar). Deelnemers leren in de praktijk door projecten uit te voeren of technische toepassingen te ontwikkelen in opdracht van bedrijven.

Samen kom je verder

ROC Friese Poort heeft de ambitie om samen met het bedrijfsleven in te spelen op de behoefte van de arbeidsmarkt. De opleiding Mechatronica (een combinatie van elektrotechniek, werktuigbouwkunde en automatisering) is ontwikkeld in samenwerking met technische bedrijven uit Noordoostpolder en is landelijk ingevoerd. Onder het motto 'Samen kom je verder' zijn technische bedrijven uit Noordoostpolder via een Onderwijsadviesraad betrokken bij het onderwijs.

De integratie van duurzame technologie in de opleidingen is een speerpunt voor de komende jaren. De opleiding Mechatronica past uitstekend in de behoefte aan goed opgeleide technici voor de aanleg en het onderhoud van een windmolenpark. Bron: Windmolenbouw in de Noordoostpolder; gemeente Noordoostpolder

Plan voor Technocampus Emmeloord

EMMELOORD - Emmeloord krijgt mogelijk een technocampus. Een gebouw waar niet alleen technisch onderwijs wordt gegeven, maar waar tevens het bedrijfsleven personeel bijschoolt en waar cursussen en presentaties plaatsvinden. Een bundeling van technische kennis op meerdere niveaus. Het idee is van Technocentrum Flevoland, de regie is in handen van de gemeente. "Wij gaan partijen bij elkaar brengen", zegt wethouder Wouter Ruifrok. Naast het Emelwerda College en het Zuyderzee College gaat het om het ROC, Urker scholen als het Pieter Zandt en het Berechja College, het bedrijfsleven en natuurlijk het Technocentrum.

Bron: Stentor: Auteur: door Herre Stegenga | woensdag 05 januari 2011 | 15:04 | Laatst bijgewerkt op: woensdag 05 januari 2011 | 15:05

Kernopgave 2: mensen doen mee!

Inleiding

Deze kernopgave richt zich op twee onderdelen. Het gaat om de ondersteuning van kwetsbare groepen en de leefbaarheid binnen wijken en dorpen.

Urgentie: steeds meer kwetsbare groepen: verantwoordelijkheid gemeente

De meeste inwoners redden het prima zelf (85%), ze lossen hun eigen problemen op al dan niet door hun eigen netwerken in te schakelen, ze bekommeren zich om elkaar. Maar er is een groep van ongeveer 15% die kwetsbaar is, die vastloopt en soms een zetje nodig heeft om weer mee te kunnen doen. Onder hen is een groep van ca. 5% die het niet redt. Zo bestaat er een groep die in grote armoede leeft, een groep die laaggeletterd is, een groep jongeren (15%) die geen startkwalificatie haalt. Er zijn minder geïntegreerde minderheden (kwetsbare baantjes en slechtere gezondheid), er zijn mensen, gezinnen en buurten waarbij ernstige problemen zich opstapelen. Voor deze groepen zet de gemeente zich gezamenlijk met maatschappelijke partners in.

Leefbaarheid: eigen kracht inwoners en maatschappelijk partners

Inwoners en het lokale bedrijfsleven weten het beste wat er leeft in hun buurt. Zij maken afspraken met frontlijnwerkers van de maatschappelijke partners over het verhogen van de kwaliteit van de leefbaarheid. Inwoners zelf, frontlijnwerkers en maatschappelijke partners geven invulling aan de gemaakte afspraken.

Doel

1. Alle inwoners doen mee naar de mogelijkheden die ze hebben;
2. Uitsluiting voorkomen;
3. Kwetsbare inwoners, die niet (kunnen) meedoen door problemen worden in een zo vroeg mogelijk stadium gesignaleerd door frontlijnwerkers of binnen (zorg)netwerken op buurt-, wijk-, dorpsniveau en gemeentelijk niveau en doorgeleid naar zorg, eigen kracht en mogelijkheden staan hierbij centraal.

Rol van de gemeente

Taken gemeente in het sociale domein: gemeente moet kiezen

Door het verbreden van taken en de schaarse middelen die hier tegenover staan moet de gemeente kiezen en zich beperken in de taken die ze in het sociale domein heeft. De gemeente krijgt steeds meer de verantwoordelijkheid voor de vraagverheldering. Dit is een hulpmiddel bij de analyse van de vraag. Uit de analyse van de vraag wordt duidelijk of de vrager bij de gemeente moet zijn of bij andere partners. Verder heeft

de gemeente een taak bij de maatschappelijke opvang en bij zeer kwetsbare groepen als sociaal-psychiatrische patiënten, mensen met ernstige verstandelijke en of lichamelijke beperkingen en gezinnen met ernstige problematiek. De gemeente voert zomin mogelijk zelf uit, ze laat dit over aan maatschappelijke partners. Zij heeft wel de regie en maakt daarbij wel duidelijk hoe ze het georganiseerd wil hebben. Ze ziet erop toe dat alle arrangementen in samenhang naar behoren functioneren. De gemeente reguleert, treedt als spelverdeler op en verbindt.

Regierol: Toegangspoort tot eigen voorzieningen

De toegangspoort tot eigen voorzieningen bestaat uit een korte behandeling van de eerste vraag waarmee de inwoner komt, waar nodig verwijzing naar de aanvraagprocedure en waar nodig vraagverheldering in een vervolgesprek.

Regierol: Sluitende aanpak voor zeer kwetsbaren

Hier regelt de gemeente in samenwerking met maatschappelijke partners de vangnetfunctie voor wie dreigt uit te vallen of zonder ingrijpen in nog ernstiger problemen dreigt te raken. Frontlijnwerkers en specialisten in een team vanuit verschillende disciplines bekijken wat nodig is en helpen de inwoner op weg, waarbij de eigen kracht centraal blijft staan.

Opdrachtgever en cofinancier bij specifieke projecten

De gemeente heeft ook een rol als cofinancier bij leefbaarheidsprojecten die noodzakelijk zijn om de meest kwetsbare groepen te ondersteunen. Inwoners en maatschappelijke partners geven deze projecten vorm en voeren ze uit. De gemeente toetst het algemeen belang, de mate van maatschappelijke participatie en het maatschappelijk effect.

Rol van de maatschappelijke partners

Maatschappelijke partners steeds meer ondernemer in het kader van leefbaarheid

De legitimiteit van activiteiten in het kader van leefbaarheid wordt steeds afhankelijker van de vraag van inwoners en lokaal bedrijfsleven. Dit vraagt van maatschappelijke partners dat zij de focus richten op de inwoners en steeds minder op de gemeente als subsidiegever. Dit vraagt van maatschappelijke partners dat zij de frontlijnwerkers in de wijken en buurten inzetten om contacten te onderhouden met de inwoners, om te weten wat er leeft, om goed te kunnen aansluiten bij de behoeften van inwoners.

Frontlijnwerkers: de uitvoerders

De frontlijnwerker is iemand die in de wijk aanwezig is, overlegt met sleutelfiguren en werkt aan leefbaarheid. De acties zijn gericht op maatschappelijke participatie. Zowel bij de interventies die hij pleegt in kwetsbare gezinnen en individuen als daaromheen. Er zijn namelijk altijd actieve inwoners en krachten in de buurt nodig om die kwetsbare inwoner een stapje verder te helpen. Investeren in sociale cohesie is daarom noodzakelijk. De frontlijnwerker wijst mensen de weg en activeert. De frontlijnwerker kan een beroep doen op specialistische expertise van de maatschappelijke partners en in sommige gevallen de gemeente (daar waar het uitvoerende eenheden betreft).

Opdrachtnemer bij leefbaarheidsprojecten voor kwetsbare groepen

De maatschappelijke partners formuleren in samenspraak met inwoners en lokaal bedrijfsleven plannen die ten goede komen aan de leefbaarheid in de wijk, het dorp. Op grond van deze plannen voeren de maatschappelijke partners in gezamenlijkheid met inwoners de plannen uit.

Rol van de inwoners en het bedrijfsleven

Behoeften van inwoners leidend; gemeente weegt het algemeen belang

Inwoners bepalen steeds meer de maatschappelijke agenda. Zij nemen zelf initiatieven en als zij hulp nodig hebben geven zij bij de frontlijnwerkers aan waaraan zij willen werken met ondersteuning van de frontlijnwerker of met meer specifieke expertise. Gezamenlijk worden doelen bepaald en plannen gemaakt om tot uitvoering te komen.

De supermarkt in de buurt, een belangrijke speler binnen de lokale samenleving

Het bedrijfsleven, ook deel uitmakend van de wijk, de buurt heeft een belangrijke rol in het kader van leefbaarheid en dynamiek in het gebied. Zij weet vaak wat er speelt in de buurt. Vanuit die hoedanigheid is betrokkenheid bij het bepalen van de maatschappelijke agenda in de buurt, de wijk van belang. Ook sponsoring vanuit het bedrijfsleven wordt steeds belangrijker.

Hoe nu verder?

Op korte termijn:

1. Vanuit de participatievisie wordt nader vorm en inhoud gegeven aan deze kernopgave. De 4 decentralisaties worden ook vanuit deze optiek ingevuld.
2. De gemeente neemt het initiatief een overleg structuur te ontwikkelen waarin alle lokaal gewortelde maatschappelijke partners op het terrein van wonen, welzijn en zorg (en cultuur) zitting hebben om stappen te zetten die leiden tot invulling van de nieuwe rollen.

Op lange termijn:

Het ontwikkelen van toegankelijke voorzieningen gezamenlijk met inwoners en maatschappelijke partners vanwaaruit initiatieven van inwoners en lokaal bedrijfsleven vorm kunnen krijgen en worden uitgevoerd. Zelforganisatie en zelfsturing zijn hierbij kernbegrippen.

Klanten runnen buurtsuper

In de buurtsuper in een Londense wijk ruikt het tegen het middaguur naar eten in de winkel. Het is een winkel van en voor de klanten. Naast lage prijzen en goede producten kun je er ook afhaalmaaltijden krijgen, die gemaakt zijn van producten die tegen de houdbaarheidsdatum aanzitten. Elke week gooide de buurtsuper voor 3000 pond aan producten weg. Nu bereiden koks twee keer per dag een maaltijd met producten die anders niet verkocht worden. De prijzen in de buurtsuper worden laaggehouden. Personeel in loondienst is er nauwelijks, (1 part-timer): de winkel wordt voornamelijk bemand door vrijwilligers. De winkel heeft 1200 leden, die betalen 25 pond per jaar en krijgen daarvoor 10% korting op hun boodschappen. Enige voorwaarde is dat ze 4 uur per maand vakken vullen of achter de kassa staan. Eenderde van de supermarktgebruikers is lid.
Bron: De Groene Telegraaf, za 19 november 2011

Kernopgave 3: versterken ondersteuning vrijwillige inzet, informele zorg en mantelzorg

Inleiding

Urgentie: Steeds meer een beroep op het potentieel aan vrijwilligers

Heel veel activiteiten in Noordoostpolder komen tot stand vanuit vrijwillig initiatief. Er is een groot zelf organiserend vermogen. In Noordoostpolder doet 39% vrijwilligerswerk, in Nederland 1 op de 3 en in Flevoland bijna 1 op 4. Het is een belangrijke factor voor het in standhouden van een vitaal en sociaal Noordoostpolder.

Kijken we naar toekomstige ontwikkelingen waarbij zelforganisatie van inwoners centraal staat, dan wordt er meer gevraagd van vrijwilligers of van informele zorg. Mensen komen minder snel in aanmerking voor professionele zorgvoorzieningen, ook op het terrein van leefbaarheid wordt meer een beroep gedaan op de inwoners. Ze krijgen een eigen verantwoordelijkheid en daarmee ook mogelijkheden om zorg en welzijn om hen heen zelf te organiseren vanuit het informele circuit. Er zal eerder een beroep gedaan worden op mensen in de eigen buurt of familie, burens, kennissen (eigen kracht) of vrijwilligers omdat men niet meer zo gauw een beroep kan doen op de professionele zorg. Bij het ontwikkelen van (collectieve) initiatieven van inwoners kan een beroep gedaan worden op frontlijnwerkers die ondersteuning bieden het initiatief vorm te geven.

Doel

1. De draagkracht van een relatief hoog aantal vrijwilligers behouden;
2. Het percentage mensen dat zich vrijwillig inzet niet verder laten teruglopen dan 39%;
3. Het potentieel aan vrijwilligers en zij die informele zorg willen verrichten vergroten.

Rol van de gemeente

Toeziethouder en stimulator van vrijwilligersinitiatieven

De gemeente houdt toezicht. Zij ziet erop toe dat arrangementen in samenhang plaatsvinden. Zij stuurt haar maatschappelijke partners aan te focussen op ondersteuning bij inwonersinitiatieven. Zij stimuleert vrijwilligersinitiatieven gericht op zorg voor kwetsbare groepen.

Rol van de maatschappelijke partners

Maatschappelijke partners richten zich steeds meer op de behoeften van inwoners en minder op de subsidierelatie met de gemeente. De gemeente stimuleert de maatschappelijke partners steeds meer vrijwillige initiatieven op het terrein van zorg en

welzijn te ondersteunen in plaats van deze zorg zelf uit te voeren. Ook netwerken in de buurt, burens en andere informele zorg worden ingezet. Vrijwilligers van deze initiatieven hebben recht op goede ondersteuning, die de frontlijnwerkers en maatschappelijke partners aanbieden.

Rol van de inwoners

Steeds meer wordt overgelaten aan het zelforganiserend vermogen van de inwoners. Zij bepalen hoe hun woonomgeving eruit ziet, zij bepalen hoe zij hun zorg regelen. Soms kan dit erg gecompliceerd zijn. Inwoners kunnen dan een beroep doen op een frontlijnwerker of de maatschappelijke partners (afhankelijk van de expertise, die de inwoner vraagt) om te ondersteunen. Inwoners nemen hiertoe het initiatief.

Hoe nu verder?

Op korte termijn:

In het WMO/volksgezondheid-beleidsplan zijn de eerste vervolgstappen genomen. Hierin wordt concreet aangegeven voor de komende periode van 4 jaar welke vormen van ondersteuning aangeboden worden.

Op lange termijn:

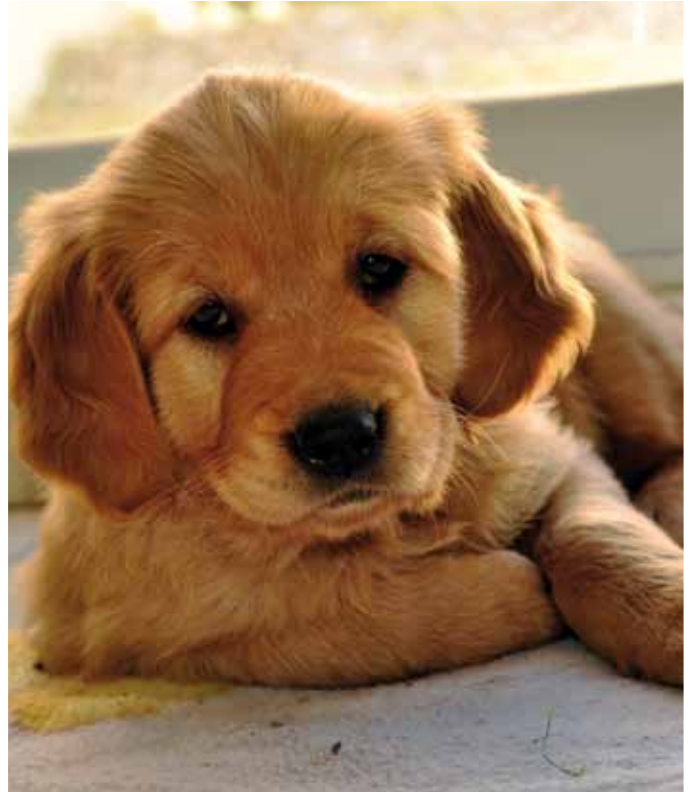
Er is ondersteuning ontstaan voor vrijwilligers/inwoners die initiatieven nemen, die past bij de behoeften van de verschillende vrijwilligers. De kracht van de wijk, de buurt staat hierbij centraal.

Campagne Gouden Handen

De website goudenhanden.nl is een publiek platform om ervaringen en kennis te delen, inspiratie op te doen en de werving en omgang met vrijwilligers verder te ontwikkelen. De branchevereniging van thuiszorgorganisaties (Actiz) brengt het belang van de vrijwilliger in beeld en laat voorbeelden zien van inspirerende ontwikkelingen. Ook is er discussie via facebook en andere sociale media.

Bron: www.perssupport.nl

Insuline voor hondje

Een oude mevrouw stond op de lijst bij de wijkverpleging met het verzoek om insuline te spuiten. De wijkverpleegkundige komt bij de mevrouw. Blijkt niet de mevrouw maar haar hondje een insulinespuit nodig te hebben. Haar zoon was voor langere tijd op vakantie naar Amerika. Hij gaf altijd de insulinespuit. Nu was hij op vakantie en had ze de wijkverpleegkundige ingeschakeld. Het hondje heeft de insulinespuit gekregen. Een aantal vrijwilligers in de buurt heeft inmiddels van de wijkverpleegkundige geleerd hoe ze de insuline bij het hondje moeten toedienen.

Bron: Zorggroep Oude en Nieuwe Land en gemeente Noordoostpolder

Kernopgave 4: herstructureren van het voorzieningenniveau

Inleiding

Urgentie: Niet optimaal gebruik van voorzieningen in wijk en dorp

Voorzieningen zijn alle faciliteiten in een wijk waar de buurtbewoners en bezoekers gemakkelijk gebruik van kunnen maken. Het gaat om bv. deelname aan een activiteit tot het gebruik maken van een gymzaal. Een voorziening is niet een accommodatie. Een voorziening vindt plaats in een accommodatie. In dorpen en wijken liggen accommodaties die niet optimaal gebruikt worden voor de voorzieningen waarvoor ze bedoeld waren. De bevolkingsprognoses geven aan dat er maar een hele lichte stijging te verwachten is van het aantal inwoners en de vraag moet gesteld worden of het voorzieningenniveau en hieraan gerelateerd het aantal accommodaties in stand gehouden moet worden. Vanuit deze ontwikkeling en de schaarse middelen, die zorgvuldig ingezet moeten worden, wordt voor de lijn gekozen dat één locatie in een wijk of dorp door de gemeente in stand wordt gehouden. Afhankelijk van de bevolkings-samenstelling en de behoeften van het dorp of de wijk wordt nader invulling gegeven aan de specifieke locatie. Deze beleidslijn heeft tot gevolg dat het voorzieningenniveau gericht wordt ingevuld en dat een aantal accommodaties in Noordoostpolder niet langer in stand gehouden wordt. In overleg met wijken en dorpen wordt hieraan richting gegeven. Dit betekent dat niet langer iedere voorziening beschikbaar is voor iedere wijk of ieder dorp. Naar gelang de behoeften en de beschikbare gegevens wordt invulling gegeven aan het voorzieningenniveau per wijk of per dorp.

Doel

1. Optimaliseren van het gebruik van voorzieningen;
2. Schaarse middelen inzetten daar waar nodig is;
3. Uitgaven op dit terrein beperken;
4. Samenwerking binnen een wijk/dorp op dit terrein stimuleren;
5. Kansen bieden om elkaar te ontmoeten op een centrale plek, dicht bij huis.

Rol van de gemeente

De gemeente stuurt op grond van cijfers en feitelijke gegevens

De gemeente heeft hierin een sturende rol. Zij brengt gegevens in beeld op het terrein van demografie en persoonlijke ontwikkeling, sociaal economische gegevens, gegevens op het terrein van onderwijs, wonen, leefbaarheid, gezondheid, voorzieningen, bezettingsgraden en gemeentelijke dienstverlening op wijk- en dorpsniveau. Deze gegevens vormen de gespreksagenda met wijken en dorpen. Op grond van

deze gesprekken wordt het voorzieningenniveau bepaald en wordt de toegang tot voorzieningen mogelijk gemaakt of beperkt. De gemeente heeft vanuit haar stimulerende en makelende rol een taak in het bieden van perspectief, het bijelkaar brengen van organisaties en mensen en het verleggen van verantwoordelijkheid naar locaties en organisatievormen, die samenwerking en synergie voorop stellen.

Eén locatie per wijk of dorp voor voorzieningen

De gemeente heeft een faciliterende rol in het creëren van één locatie per wijk of dorp waar voorzieningen gebundeld aangeboden worden.

Gebruik van voorzieningen wordt getoetst aan de hand van tevredenheid

De gemeente houdt toezicht op de samenhang van voorzieningen die aangeboden worden en op de mate van gebruik van voorzieningen. Op deze wijze wordt getoetst of de voorzieningen aansluiten bij de behoeften van de wijk of het dorp.

Bij voorzieningen voor kwetsbare groepen, faciliterende rol

Als voorzieningen voor kwetsbare groepen niet kunnen worden uitgevoerd vanwege ruimtegebrek heeft de gemeente een faciliterende rol en in sommige gevallen de rol van co-financier.

Rol van de maatschappelijke partners

Maatschappelijke partners signaleren bij ruimtegebrek. De maatschappelijke partners hebben in dit kader een signalerende rol. Als activiteiten niet kunnen worden uitgevoerd omdat er geen ruimte beschikbaar is, wordt in eerste instantie verwacht dat zelf oplossingen worden gezocht. Als structureel aan de voorziening geen uitvoering kan worden gegeven door gebrek aan ruimte, signaleert de organisatie dat bij de gemeente. De gemeente heeft hierin een faciliterende rol als het gaat om het uitvoeren van voorzieningen voor kwetsbare groepen.

Maatschappelijke partners signaleren bij leegstand

Voor de uitvoering van voorzieningen is ruimte nodig. Als er te veel ruimte beschikbaar is, verwacht de gemeente van de maatschappelijke partners dat zij dit aangeven. Deze ruimte kan weer worden ingezet voor de uitvoering van andere voorzieningen.

Maatschappelijke partners bieden ruimte aan

Op tijdstippen dat er geen activiteiten plaatsvinden, binnen de accommodaties van de partners, kan worden overwogen de ruimte te benutten voor het uitvoeren van activiteiten van vrijwilligers, vergaderingen etc.

Rol van de inwoners en de ondernemers

Informeren gemeente bij ruimtegebrek voor initiatieven kwetsbare groepen

Inwoners worden gestimuleerd steeds meer zelf initiatieven te organiseren. Een aantal initiatieven kan thuis in de huiskamer uitgevoerd worden, maar er zijn ook activiteiten die op een andere locatie moeten worden uitgevoerd. De gemeente realiseert 1 locatie waarin de initiatieven een plek kunnen hebben. Inwoners nemen zelf het initiatief om een plek te zoeken. Initiatieven voor kwetsbare groepen hebben voorrang binnen de locatie die de gemeente aanbiedt.

Lokale ondernemers bieden ruimte aan

Lokale bedrijven zijn belangrijk voor de inwoners in de buurt, de wijk. De inwoners in de buurt zijn belangrijk voor de ondernemer. Lokale ondernemers zorgen voor een bepaalde dynamiek in de wijk, die nog verder uitgebuit kan worden door maatschappelijk ondernemen te vertalen naar iets doen voor de inwoners in de wijk waar je je bedrijf runt. Het aanbieden van ruimte voor vrijwillige initiatieven past hierin.

Hoe nu verder?

Op korte termijn:

Er start op korte termijn een werkgroep die de nota kindcentra verder invult. De kindcentra ontstaan door het bundelen van voorzieningen op locatie. Het gaat hier vooral over kindgerelateerde voorzieningen. Afhankelijk van de locatie, de bevolkingsopbouw, de prognoses op termijn en de behoeften van de inwoners wordt breder gekeken naar de bundeling van voorzieningen. Binnen het accommodatiebeleid wordt dit verder uitgewerkt. In aansluiting op de totstandkoming van dorpsvisies en uitvoeringsplannen willen we deze beweging versterken en versnellen.

Op lange termijn:

Op lange termijn realiseert de gemeente 1 locatie per wijk en per dorp waar voorzieningen gebundeld worden aangeboden. Afhankelijk van de bevolkingsopbouw, prognoses en de behoeften van de inwoners verschilt het aanbod van voorzieningen.

MFA in Foxhol (nieuwe gebouw)

Vorig jaar zijn -in opdracht van de gemeente- de aannemer en de architect gestart met het ontwerpen van een nieuw multifunctioneel centrum in Foxhol. De gemeente wilde de inwoners van Foxhol alle ruimte geven om mee te denken over een nieuw centrum in hun dorp. Daarom zijn de aannemer en de architect om tafel gaan zitten met de ontwerpgroep en de gebruikers. Samen hebben zij het nieuwe plan uitgewerkt om deze vervolgens te presenteren aan de inwoners en de gemeente. De plannen bestaan uit de sloop en nieuwbouw van het bestaande schoolgebouw en gymzaal. Hiervoor komt het nieuwe MFC Foxhol in de plaats waarin school/peuterspeelzaal en dorpshuis samengaan.

Het nieuwe MFC Foxhol biedt ruimte aan een school, een peuterspeelzaal, een dorpshuis, een gymzaal en heeft tevens een buitenruimte. Hierdoor kunnen op een centrale plek in het dorp onderwijs en sportieve en culturele activiteiten gecombineerd worden. De kans op instandhouding van de voorzieningen in het dorp worden zo aanzienlijk vergroot.

Bron: gemeente Hoogezand-Sappemeer

Het clusteren van voorzieningen in bestaande gebouwen

Het clusteren van (maatschappelijke) voorzieningen en ook het combineren van voorzieningen met andere functies als wonen en bedrijvigheid kan leiden tot efficiënter ruimtegebruik.

Bron: www.dro.amsterdam.nl

Het Wierdendok in Almere

De Wierden is een van de oudste wijken van Almere. Bijna vijf jaar geleden nam de gemeente het initiatief voor een integrale wijkaanpak en bundelde haar krachten met partners (woningcorporaties, onderwijs, zorg, welzijn, politie) en bewoners in de wijk. Bewoners lieten al snel weten waaraan zij behoefte hadden: een plek voor ontmoeting en activiteiten. Iets later gaf ook de basisschool aan uit haar jasje –een enigszins verouderd gebouw uit 1985- te groeien. De ruimtelijke visie voor De Wierden, een van de projecten binnen de wijkaanpak, speelt in op beide wensen en voorziet in een nieuw multifunctioneel voorzieningencentrum met een brede school, activiteitencentrum, zorg- en welzijnsfuncties. Deze visie wordt echter pas vanaf 2012 gefaseerd uitgevoerd. De gemeente en woningcorporaties de Alliantie en Ymere besloten daarom een bestaand pand, eigendom van de gemeente, geschikt te maken als tijdelijke locatie voor onderwijs- en buurtactiviteiten. Een schot in de roos: dit zogenaamde 'Wierdendok' bruist inmiddels van activiteit. Niet in de laatste plaats doordat de gemeente en corporaties van meetaf aan hebben ingezet op het principe 'voor en door bewoners'. Het Wierdendok wordt gerund door een beheerder uit de wijk, bewoners fungeren als gastheer/-vrouw en organiseren zelf activiteiten voor medebewoners. Het centrum is bovendien de vaste locatie voor informatiebijeenkomsten en andere contactmomenten tussen de partners van de wijkaanpak en bewoners.

Bron: Inbo

Kernopgave 5: economische waarde van het platteland benutten

Inleiding

De gemeente is een plattelandsgemeente. Opgebouwd vanuit een bijzondere structuur met een sterk agrarisch karakter. De potenties van het buitengebied zijn goed te benutten. Er is een trend te zien, die het best omschreven kan worden als de behoefte aan plattelandsbeleving als contrast van de stad, het stedelijke, de hectiek, de waan van de dag. Deze trend is terug te zien in onze behoefte aan allerlei streekproducten, biologische producten, groenten uit de tuin enz. De gemeente kan inspelen op deze trend en haar gebied 'vermarkten'. Ook de vrijkomende boerderijen bieden in dit opzicht kansen. Zij zouden voor bewoning, economische of recreatieve bedrijvigheid kunnen worden vrijgegeven, passend in het buitengebied, het agrarisch karakter versterkend.

Doel

1. Vergroten van de werkgelegenheid;
2. Het vergroten van de diversiteit in werkgelegenheid;
3. Het versterken van de economie;
4. Het vergroten van de leefbaarheid.

Rol van de gemeente

Bepaler in planologisch opzicht en stimulator van ideeën

De gemeente bepaalt in planologisch opzicht de mogelijkheden van bewoning en economische bedrijvigheid. Zij geeft ruimte om op vrijkomende agrarische bedrijven bewoning en economische bedrijvigheid mogelijk te maken.

Toetsingskader (sociaal-maatschappelijke effectrapportage)

Economische bedrijvigheid op het terrein van onderwijs, zorg en welzijn weegt de gemeente ook vanuit de sociale context (sociaal-maatschappelijke effectrapportage). Zij heeft hierin een toetsende rol. Nadere uitwerking vindt plaats in de recreatievisie, ruimtelijke structuurvisie, de sociaal-economische visie en gebiedspromotie.

Rol van partners

Stimulator en ondersteuner van ideeën

De partners zijn vooral ondersteuners en stimulators van ideeën van inwoners en ondernemers die producten ontwikkelen waarvan de identiteit van Noordoostpolder, het agrarische karakter, de plattelandsbeleving deel uitmaken. Het gaat hierbij vooral om partners als het VVV, KvK, bedrijfsnetwerken en stichtingen binnen de branches.

Rol van inwoners en ondernemers

Initiatief bij inwoners en ondernemers

Inwoners en ondernemers ontwikkelen ideeën en nemen initiatieven tot productontwikkeling. Inwoners en ondernemers met ervaring kunnen een schat aan informatie leveren aan nieuwe initiatiefnemers en starters. De initiatiefnemers en starters moeten deze informatie zelf ophalen, maar kunnen gebruik maken van de netwerken van ondersteuners, stimulators en de ervaringsdeskundigen.

Hoe nu verder?

Op korte termijn:

De recreatievisie is inmiddels vastgesteld. Het actieplan wordt uitgevoerd. Projectplannen voor de ontwikkeling van de ruimtelijke structuurvisie en de sociaal-economische visie worden nu vormgegeven. Gebiedspromotie wordt vormgegeven.

Op lange termijn:

Planologisch is ruimte geboden om op vrijkomende erven bewoning en economische en recreatieve functies mogelijk te maken, waarbij ook toetsing op sociale aspecten plaatsvindt. Vanuit het sociale domein is een toetsingskader ontwikkeld (sociaal-maatschappelijke effectrapportage) waarop bedrijvigheid binnen de segmenten onderwijs, zorg en welzijn wordt getoetst. Ruimtelijke en sociale aspecten worden meer in samenhang gewogen en afgestemd.

Potato Business School Emmeloord is geopend

Versterking Emmeloord als kenniscentrum aardappel

Harry Goos, voorzitter van het bestuur van PBS Emmeloord, is blij dat de school van start is gegaan. „Emmeloord is de hoofdstad van de aardappelwereld, is hét kenniscentrum. Hier hoort ook een internationale praktijkgerichte aardappleiding. Ik liep al jaren met dit idee rond, maar kon dit niet aanhaken bij bestaande initiatieven. Sommige instellingen zagen het zelfs als bedreigend. Andries Greiner, toen nog gedeputeerde economische zaken in Flevoland, was gelukkig wél enthousiast.” Met financiële steun van de provincie en van de deelnemende bedrijven (TPC, KWS, Greve BV, Stet Holland, Agrico, Den Hartigh, Profyto en Tolsma-Grisnisch) werd projectmanager Ineke Mastenbroek ingehuurd om het bedrijfsplan te ontwikkelen. Uit deze ondernemingen is Peter Ton (directeur Stet Holland) benoemd als secretaris/penningmeester en Ton Blankvoort (directeur Greve BV) als lid. Samen met Harry Goos vormen zij het bestuur.

Visie en missie

PBS Emmeloord heeft de volgende missie en visie ontwikkeld: 'De aardappel is een uitstekende bron van energie en voedingsstoffen. In veel gebieden in de wereld speelt de aardappel een belangrijke rol in het inkomen van de boer en bij het voeden van de bevolking. Volgens de Wereld Voedsel Organisatie gaat ongeveer een derde van het geproduceerde voedsel in de wereld verloren. In de aardappelteelt zijn belangrijke verbeteringen mogelijk. De oprichters van de PBS Emmeloord wensen bij te dragen aan betere levensomstandigheden voor boeren waar dan ook ter wereld.' 'De aardappelteelt kan enorm worden verbeterd door vergroting van de kennis van productie- en bewaringstechnieken. In Emmeloord bevindt zich op dit gebied een unieke concentratie van kennis en ervaring. Door middel van klantspecifieke trainingsprogramma's die de hele keten omvatten en gebruikmakend van docenten die de moderne praktijk vanuit eigen ervaring kennen, worden cursisten uitgerust met kennis waarmee ze thuis aan de slag kunnen.'

Reclame voor Emmeloord

Harry Goos: „De cursisten die naar Emmeloord komen voor onze praktijklessen zijn vaak invloedrijke mensen in hun wereld. Onze Potato Business School is een geweldige reclame voor Emmeloord als aardappelkenniscentrum, maar ook voor de individuele ondernemingen.” Voor het eerste jaar zijn cursussen gepland in het najaar en voorjaar. In de jaren daarop denkt Harry Goos aan maximaal vier opleidingen per jaar. De voorzitter van PBS Emmeloord vindt dat gemeente Noordoostpolder hier ook op kan inspelen. „De gemeente kan nog veel meer aardappelgerelateerde bedrijven naar de polder halen.”

Bron: Intercom, jaargang 10, nr. 3

Natuurbrood van Nederlandse bodem

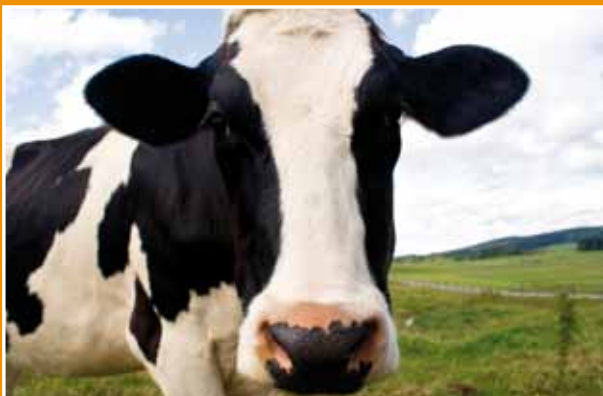
Dit project heeft een subsidie gekregen van Food & Nutrition Delta om een tot een uitgewerkt plan te komen voor de bereiding van brood van in Nederland geteelde, biologische tarwerassen. De huidige, in de biologische teelt gebruikte rassen zijn rassen die uit de gangbare veredeling afkomstig zijn. Deze rassen zijn tijdens de veredeling, die gericht was op hoge productie en hoge eiwitgehaltenes genetisch sterk "verarmd" en kunnen slechts goed gedijen indien er flink bemest wordt en gewasbeschermingsmiddelen worden gebruikt. Voor de biologische teelt zijn deze rassen dan ook niet geschikt. Rassen die wel beschikken over een breed spectrum van genetische variatie, zijn "oude" rassen die voor de intensieve landbouw op gang kwam, geteeld werden.

Bron: www.myeyes.info.nl

Zuivelnatuur

Op 23 maart tekenden zes partijen een bijzondere overeenkomst: Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, Rouveen Kaasspecialiteiten, La Place, Courage en de melkveehouders Nico Verduin en Henk de Lange. Deze partijen werken aan een uniek ketenconcept: zuivelNatuur (zie www.zuivelnatuur.nl). Het doel is met melkvee een commerciële basis te leggen onder daarvoor geschikte natuurterreinen. Melkvee ten dienste van natuurbeheer. Dit levert melk op met een uniek verhaal. Door daar bijzondere producten van te maken én door samen te werken met marktpartijen verbinden we de burger/consument op een nieuwe manier met de natuur. Zo ontstaat een complete zuivelketen met een transparante, eerlijke waardeverdeling. Alle betrokkenen, van terreinbeheerder tot consument, ontmoeten elkaar op nieuwe manieren in een 'foodcommunity'. Nog dit jaar moeten de werkorganisatie en de eerste pilots een feit zijn.

Bron: www.Innovatienetwerk.org

Kernopgave 6: meer samenwerking tussen de woonsector en het sociale domein

Inleiding

Urgentie: deel verouderde woningvoorraad leidt tot leegstand

De kwalitatieve vraag naar woningen verandert, onder meer door een toename van het aantal ouderen en verdunning van huishoudens. Een groot deel van de (sociale particuliere) woningvoorraad is verouderd, daar ligt een forse renovatie- of herstructureringsopgave en weinig (financiële) middelen. In die buurten of wijken waar een dergelijke opgave ligt, is het van belang om naast de fysieke ingrepen te wegen of er in het kader van leefbaarheid ook maatregelen nodig zijn. Mensen wonen in een huis, maar kiezen een huis op basis van woonbeleving van zowel het huis als de omgeving. Het is daarom belangrijk om niet alleen te focussen op de fysieke opgave maar een integrale aanpak na te streven. De samenhang wordt al duidelijk in de expliciete opmerkingen vanuit de dorpen. Zij geven aan voorstander te zijn van differentiatie van de woningvoorraad door het mengen van woningen voor verschillende doelgroepen en de eenzijdigheid van de woningvoorraad te doorbreken. Samenhangende renovatie- en herstructureringsprogramma's per wijk of dorp moeten gemaakt worden waarin beide aspecten aan bod komen en waarbij inwoners, die het aangaat zijn betrokken. Prioritering naar urgentie is daarbij belangrijk.

Doel

1. Leegstand voorkomen door gedifferentieerd/ flexibel woningaanbod;
2. Gezonde mix van doelgroepen
3. Leefbaarheid vergroten.

Rol van de gemeente

Regierol ontwikkelen woonvisie

De gemeente heeft een leidende rol en neemt het initiatief tot het ontwikkelen van een woonvisie, dit is nodig vanwege de forse opgave die er ligt, we hebben richtlijnen nodig en er moeten drastische keuzes gemaakt worden. Deze woonvisie ontwikkelt zij gezamenlijk met maatschappelijke partners en inwoners. Zij organiseert de samenwerking.

De gemeente ziet toe op de uitvoering

Zij maakt prestatieafspraken met de coöperatie en ziet toe op de realisatie hiervan. Zij toetst of in woonprogramma's ook de leefbaarheidscomponent is meegevoerd en of de woonprogramma's in gezamenlijkheid worden uitgevoerd. Zij toetst of inwoners zijn betrokken bij de invulling van het programma.

Rol van de maatschappelijke partners

Inhoudelijke bijdrage woonvisie

De maatschappelijke partners leveren een inhoudelijke bijdrage aan de woonvisie. Zij geven trends aan binnen hun eigen werksort en leveren expertise vanuit hun eigen invalshoek. Zij geven mogelijkheden aan voor samenwerking in de toekomst waarbij zowel fysieke als sociale aspecten zijn belicht.

Uitvoerende rol, stimulerende rol naar inwoners

De maatschappelijke partners hebben een uitvoerende rol. Zij geven invulling aan de woonprogramma's en doen dat in gezamenlijkheid, zowel fysiek als sociaal gericht. De frontlijnwerkers en de maatschappelijke partners hebben een stimulerende rol naar inwoners om initiatieven te ontwikkelen die opgenomen kunnen worden in de woonprogramma's.

Rol van inwoners

Inwoners sturen in woonprogramma's

Inwoners krijgen ten opzichte van de maatschappelijke partners een steeds meer sturende rol. De maatschappelijke partners voeren steeds meer in opdracht van inwoners activiteiten uit. Ook in de woonprogramma's moeten dit opdrachtgeverschap doorklinken. Van inwoners wordt verwacht dat zij initiatief nemen. Frontlijnwerkers kunnen hen ondersteunen.

Hoe nu verder?

Op korte termijn:

Een woonvisie wordt vormgegeven in 2012. Sociale aspecten worden geïntegreerd in deze visie. Het gaat dan om de betrokkenheid van inwoners, leefbaarheid, zelforganiserend vermogen van inwoners en differentiatie van woningen voor doelgroepen. De tendens is, van kwantiteit naar kwaliteit.

Op langere termijn:

Binnen woonprogramma's hebben inwoners een rol, worden niet alleen fysieke ingrepen opgenomen maar worden ook afspraken over leefbaarheid geïntegreerd.

Particulier opdrachtgeverschap/co-ontwikkeling met inwoners

Het denken in doelgroepen en het uitvoeren van marktonderzoeken is waarschijnlijk nog het meest gebruikte nieuwe gereedschap. De betrokkenheid van bewoners in de ontwerp en realisatiefase van het (nieuw)bouwproject is waar echter de meeste winst te behalen valt. Het schaalniveau (buurt/woning/inrichting van het huis) en de vorm (inspraak / keuzevrijheid/ coontwikkeling/ particulier opdrachtgeverschap) waarin toekomstige gebruikers betrokken worden is essentieel. Het hoeft niet te betekenen dat iedereen zelf opdrachtgever moet zijn; er kan ook een samenwerking worden aangegaan met andere gebruikers in de vorm van collectief opdrachtgeverschap. Of gekozen worden voor een coproductie met een projectontwikkelaar, waarin de toekomstige gebruiker mede aandeelhouder is.

Een interessant voorbeeld daarvan is het project Nieuw Leyden in Leiden. Dit project bestaat uit vrije kavels, sociale woningbouw en koopappartementen, die voor een groot deel door de toekomstige bewoners in (collectief) particulier opdrachtgeverschap worden ontwikkeld. Op de website www.nieuwleyden.nl kunnen toekomstige bewoners elkaar ontmoeten, kennis uitwisselen en afspraken maken over de collectieve elementen.

Dit zou in de nabije toekomst nog verder uitgebouwd kunnen worden in de vorm van online dienstverlening na oplevering. Een online prikbord, bijvoorbeeld, voor de buurt, het regelen van de collectieve verzekeringen, de organisatie van een Vereniging van Eigenaren.

Bron: www.dbmi.nl

Prioritering van de kernopgaven

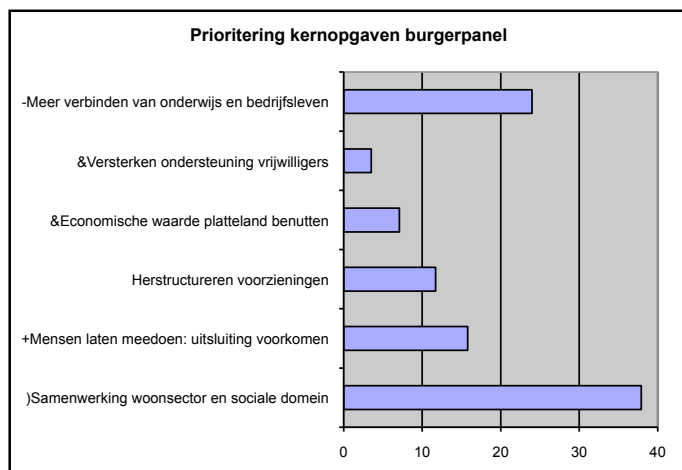
Inleiding

De gemeente vindt de kernopgaven allemaal belangrijk. Maar de gemeente wil graag van haar inwoners weten welke kernopgaven zij belangrijk vinden. Met de geprioriteerde kernopgaven wordt dan ook als eerste gestart.

Er is de inwoners gevraagd of zij de kernopgaven willen rangschikken naar belangrijkheid. Zowel in de bijeenkomsten als aan het burgerpanel is deze vraag gesteld.

Prioritering van de kernopgaven van het burgerpanel

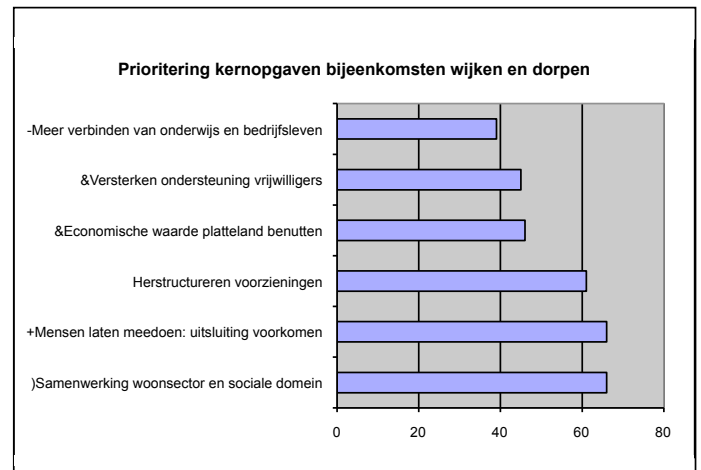
Het burgerpanel heeft de kernopgaven geprioriteerd (september, 2011). Aan het burgerpanel hebben 652 mensen deelgenomen. Van de respondenten vindt 38% dat leefbaarheidsaspecten meegenomen moeten worden bij woningbouw- en herstructureringsprogramma's. Hieraan wordt de grootste prioriteit toegekend. Op de tweede plaats staat de kernopgave 'verbinden tussen onderwijs en bedrijfsleven' (zie ook de grafiek).

Prioritering van de kernopgaven in de bijeenkomsten

In drie bijeenkomsten hebben de verenigingen van dorpsbelang en de wijkplatforms de kernopgaven geprioriteerd. Deze ziet er als volgt uit: Ook in deze bijeenkomsten is samenwerking tussen de woonsector en het sociale domein als één van de belangrijkste prioriteiten benoemd. Even zo belangrijk vindt men de kernopgave 'mensen laten meedoen'. Men vindt dat men hier ook zelf een rol in heeft. Bij het verbinden tussen onderwijs en bedrijfsleven is dat minder het geval. Mogelijk verklaart dit ook dat aan het verbinden tussen bedrijfsleven en onderwijs de laagste prioriteit is gegeven. In antwoorden op andere vragen komt wel naar voren dat men het belangrijk vindt dat jongeren werk kunnen vinden in de regio.

Alhoewel de uitkomsten bij het burgerpanel en de uitkomsten bij de bijeenkomsten niet eensluidend zijn, is er wel richting te bepalen. De eerste prioriteit is de samenwerking tussen de woonsector en het sociale domein. Leefbaarheidsvraagstukken moeten veel meer meegenomen worden bij woningbouwprogramma's, herstructureringsopgaven en renovaties.

Prioritering

De prioritering van het burgerpanel wordt gevolgd

Momenteel wordt de woonvisie vormgegeven, waarbij de geprioriteerde kernopgave wordt ingevuld. Centraal in de kernopgave staat de leefbaarheid. Leefbaarheid is een breed begrip en raakt ook een aantal andere kernopgaven zoals bv. mensen laten meedoen en herstructurering van voorzieningen. Als aan de geprioriteerde kernopgave wordt gewerkt heeft dit ook effect op de andere genoemde kernopgaven.

Voor de andere kernopgaven ook al fundamenten

Wat betreft diverse andere kernopgaven ligt er al een aantal fundamenten dat verder uitgewerkt wordt zoals de participatievisie en de recreatievisie. De sociaal-economische visie en ruimtelijke structuurvisie krijgen later vorm.

Hoe nu verder? Borging binnen de organisatie

Inleiding

Er ligt nu een notitie, een sociale structuurvisie waarin richting gegeven wordt aan het beleid op het sociale domein. Maar hoe gaan we hier mee verder. Wat gaan we nu doen. De kernopgaven zijn kaderstellend voor het handelen binnen de gemeente op het sociale domein en worden te allen tijde in beeld gehouden. Alle activiteiten en projecten worden getoetst aan en in verbinding gebracht met deze kernopgaven. Hoe gaan we dat doen?

Het werken in teams van professionals

In het cluster Maatschappelijke Ontwikkeling worden de teams op de volgende thema's ingericht: Ontspannen, Leren, Participatie en Werken. Deze teams bestaan uit beleidsmedewerkers binnen de eenheid Ontwikkeling. Ieder team krijgt een opdracht om haar deel van de uitvoeringsagenda in te vullen. Activiteiten en projecten worden steeds verder gestroomlijnd en in lijn gebracht met de kernopgaven.

In het derde kwartaal van 2012 is op de volgende vragen antwoord gegeven:

1. Hoe verhouden de huidige projecten en activiteiten binnen de thema's zich ten opzichte van de kernopgaven in de sociale structuurvisie?
2. Hoe kunnen projecten en activiteiten een nog grotere en betere bijdrage leveren aan de realisering van de kernopgaven.
3. Hoe ziet het invoeringstraject van de verbeteringen eruit (beleid en uitvoering)?
Afhankelijk van de inhoud van het onderwerp hebben ook uitvoerende professionals hun aandeel bij de invulling.

Het college en raad worden hierover geïnformeerd.

Werkateliers/interactieve sessies

Concrete invulling van onderdelen van de uitvoeringsagenda vindt op interactieve wijze plaats. Beleidsmedewerkers en uitvoerders nemen geregeld deel aan werkateliers om input te leveren op onderdelen. Interactieve sessies met maatschappelijke partners, bedrijfsleven en inwoners worden steeds meer ingezet om vorm te geven aan comakership/co-creatie. Bestuurders en raadsleden worden steeds vaker uitgenodigd om deel te nemen aan interactieve sessies om thema's te verkennen en om kaders te stellen.

Borgen in de programmabegroting

In de programmabegroting wordt de uitvoeringsagenda gekoppeld aan de kernopgaven zodat de voortgang gemonitord kan worden.

Bronnen

Landelijke bronnen

- In het zicht van de toekomst: Sociaal en Cultureel Planbureau, Den Haag, oktober 2004;
- Thuis op het platteland: Sociaal en Cultureel Planbureau, Den Haag, januari 2006;
- Statistisch jaarboek 2010: Centraal Bureau voor de Statistiek;
- De sociale staat van Nederland 2009: Sociaal en Cultureel Planbureau, Den Haag, november 2009;
- Sociale structuurplannen in het landelijk gebied, een handreiking: Nederlands Instituut Zorg en Welzijn, sociaal beleid, oktober 2004;
- Geluk als onderwerp van wetenschappelijk onderzoek: Ruut Veenhoven, Erasmus Universiteit Rotterdam;
- Het nieuwe wonen, het krimpende platteland rekt zich rijk: Planbureau voor de leefomgeving, geografie, november-december 2010;
- De toekomst van de mantelzorg: Sociaal en Cultureel Planbureau, Den Haag, oktober 2009;
- Toekomstverkenning informele zorg: Sociaal en Cultureel Planbureau, oktober 2007;
- Toekomstverkenning vrijwillige inzet 2015: Sociaal en Cultureel Planbureau, Den Haag, juni 2007;
- Actuele ontwikkelingen en trends van invloed op de lokale ondersteuning van vrijwilligerswerk: Movisie, Utrecht, april 2009.
- Burgerkracht, de toekomst van het sociaal werk in Nederland: Raad voor Maatschappelijke Ontwikkeling;
- Terug naar de basis: over legitimiteit van maatschappelijke dienstverlening: Raad voor Maatschappelijke Ontwikkeling;
- Herstructurering in het sociale domein: Stadeadvies
- Arbeidsmarktmonitor Noordoost Flevoland: E,til, Maastricht, 17 april 2009;
- Plan werk en inkomen 2007-2011;
- Nota reïntegratiebeleid 2009;
- Notitie bevolkingsprognose 2010;
- Nulmeting vrijwilligersbeleid, maart 2010;
- Nota vrijwillige inzet en mantelzorg 2008-2011;
- Benchmark WMO 2010;
- Nota Grondbeleid 2009;
- Nota Bovenwijkse Voorzieningen 2010;
- Evaluatie pilots multifunctioneel gebruik schoolgebouwen 2010;
- Concept startnotitie accommodatiebeleid versie na 28 juli;
- Convenant gemeente Noordoostpolder-Mercatus;
- Prestatie-afspraken, periode 2006 t/m 2009, Noordoostpolder-Mercatus;
- Keuzenota 'aanpak van de kleine ergernissen in de gemeente Noordoostpolder', juni 2010;
- Ontwikkelen van veiligheid, Integrale Veiligheidszorg 2009-2012;
- Veiligheidsmonitor 2009;
- Monitor voortijdig schoolverlaten 2009;
- Volwassenenenquête 2010 GGD;
- Rapportage Jeugdgezondheidszorg 2009 GGD;
- Huisvesting arbeidsmigranten, gemeentelijk beleidskader, oktober 2010;
- Woonvisie Noordoostpolder 2009;
- Sportdeelname Noordoostpolder 2010, Den Bosch, oktober 2010;
- De Tweede Oplevering: Behoud door ruimte voor ontwikkeling, 14 januari 2010;
- Memo: uitgangspunten recreatievisie september 2010;
- Monitor Amateurkunst in Nederland 2009;
- De Cultuurnota: 50 meter boven nop 2010-2014;
- Gemeentelijke vestigingsvisie, 9 oktober 2008;
- Bezettingsgraad sportaccommodaties Noordoostpolder, maart 2010;
- Regionale Volksgezondheid Toekomstverkenning, GGD, februari 2008;
- Update ouderenbeleid juli 2009;
- Jeugdbeleid 2011-2014;
- Lokale Educatieve Agenda 2011-2014;

Regionale/lokale bronnen

- Statistisch overzicht provincie Flevoland 2008-2009;
- Blik op Flevoland 2010: Centrum Maatschappelijke ontwikkeling;
- Flevomonitor 2009, Kwetsbare Groepen en Huiselijk Geweld;
- Kleine kernen, 2005: Axion;
- DNA van de Noordoostpolder-dorpen;
- Benchmark individuele voorzieningen over 2008;
- Concept duurzaamheidsplan;
- Nota herijking economisch beleid 2002-2012, januari 2010;
- Economisch rapport Elsevier: Bureau Louter, december 2009;
- Beleidsvisie zicht op recreatie en toerisme 1998;
- Frontlijnwerkers: Inbo;
- Het verslag van de bijeenkomst 23 mei van maatschappelijk partners en bedrijfsleven: Inbo;
- Verslagen bijeenkomsten verenigingen dorpsbelang en wijkplatforms: Inbo;
- Burgerpeiling III onderdeel sociale structuurvisie: gemeente Noordoostpolder;
- Contourennotitie, sociaal en vitaal Noordoostpolder: gemeente Noordoostpolder.

Harmen Visserplein 1, Postbus 155, 8300 AD Emmeloord
T +31 (0)527 63 39 11 F +31 (0)527 61 70 20 www.noordoostpolder.nl